

הלכות שחיטה כה

קלו

כה שצריך לבדוק אחר השחיטה וכו' ג' סעיפים:

א *השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר השחיטה אם נשחטו רובן או שיראה בשעת שחיטה שהם (א) שחוטים רובן ואם לא ראה שרובן שחוטים (ב) אסור. הגה: ונהגו לבדוק גדוך זה שמוקף אגודל על שיפוי כונע ומתוך הדקק יפלטו הסימנים לחוץ ואז יכול לראות אם נשחטו רובן גם אם עמיד שמוטה כי אם לא יבגסו הסימנים לפניו לאחר שהסיר אלצנעו הוה שמוטה וטריפה (הגהות בשמיטות). מיהו אין צריך לבדוק אחר שמוטה דסמכינן ארצא כמו בשאר

באר הגולה

א מיטרא דרב יהו' וכו' וכדאמר רב הונא ברמא בחייה בחוקת איסור עופרת וכו' חולין דף ט' ע"א.

לכותל^{תשי}. ועכשיו נהררים בכל ענין לדחוק רגלו אחר עם הכנפיים ואפילו הכי מרחיקין מן הכותל לחומרא בעלמא שלא ידחוק רגל הב' בכותל (רש"ל [ב] "ב"ב 99a):

[א] שחוטים רובן, וכשביט השחיטה מלא דם אי אפשר לבדוק יפה בראיה בשעת שחיטה בבמה (שאין מנהג בתוקף אגודל) וצריך להעביר ידו תוך התוך בית השחיטה להרגיש במשמוש הרד"א (ב"ה"ג^ב הובא בתורת יקותיאל^ג. ומה"י בשם מהר"ל^ה):

[ב] אסור, ואין אומרים כיון שהחזיר הסבין על גבי כל הצדדין חוקה שנשחטו כי פעמים שהסימנים נשמטים אילך ואילך וסבור הוא שנשחטו ולא נשחטו ומן הספק אתה בא להתיר מה שהוא בחוקת איסור (רשב"א בתורת הבית הארוך^י). ואף על גב דרוב השוחטים מצוים לשחוט הרוב ורובא עדיף מחוקה^י לא אולנין בתר רובא הכא אף על גב דלא אתיילדא ריעותא כלל משום דרובא דתלי במעשה הוא ומיעוטא לא תליא במעשה וכתבתי גוונא לא אולנין בתר רובא (רשב"א בחדושי^י). וכיון דלא אולנין בתר רובא מוקמינן הסימנים בחוקתם שלא נחתכו רובן והיא נבילה^ט אף לפי דעת הרמב"ם^י דסבירא ליה בכל ספק בשחיטה שאינו אלא ספק נבילה כמ"ש לעיל סי' א' י"א. אלא דלפי דעת התוס' י"ב איכא למאן דאמר בנמריא דכי לא ברק בסימנים אינה אסורה אלא מדרבנן דמדאורייתא אולנין בתר רוב שחיטות. ויש לחוש לזה להחמיר בשל תורה כגון לענין אותו ואת בנו וכיסי דם (תבואות שור^י):

תפח פרישה ס"ק לו. פ"ז ס"ק יד.
תפט סופ"מ פז.

סימן כה

הכי, וש"נ.
ח פ, א ד"ה מר. יב, א ד"ה ומיהו. וראה גם לעיל סי' א
ק"א סוף ס"ק א. סי' יח ק"א ס"ק ב. סי' כג סוף ס"ק
יא. לקמן סי' קפז ק"א ס"ק א (הג"ה ד"ה ועוד) וס"ק י
(ד"ה ומ"ש בתורת).
ט וראה גם לעיל סי' ב ק"א ס"ק ב. ש"ת צמח צדק אהע"ו
סי' שז אות יד (קד, א). כאוירי הלכות.
י פ"ג ה"ח (שכל ספק בשחיטה ספק נבלה), ופ"א ה"ב
(שספק אם שחט רוב הוי נבלה).
יא ס"ק כג (ומינוי חסר שם), וש"נ.
יב פ, א ד"ה ואסורה.
יג ס"ק ג.

א וראה לעיל סי' א ס"ק טא.
ב סי' ט (קב), סעי'ג: בתר דשחט כל דמא דשחיטה צריך
לצומדיק.
ג ס"ק א ד"ה והנה לכאורה.
ד ס"ק א (להעביר ידו תוך חתך כו').
ה חל שחיטה (ע' תקענע).
ו בית ב ש"ז (כ, א).
ז נדה יח, ב. וראה גם לקמן סי' קפז מהר"ב (ד"ה ומשום

קלח הלכות שחיטה כה

[1] מריפות י'וש מי שאומר שצריך לראות שהם שחומים במקום שחיטה

באר הגולה

ב הרא"ש בתשובה וכו' בא"ח.

[2] מריפות. ולא ככה ג' ד' דמצריך לברוק אחר שמוטה משום דאיל לשיטתיה דסבירא ליה ¹⁰ שהו עיקר דקא חשיב שמואל ¹⁰ בהלכות שחיטה כדלעיל ס' ב"ד י' ויבין שהוא מהלכות שחיטה אם כן אם לא ברק לא נודע לך אם נשחטה כראוי ובחוקת איסור עומדת כמ"ש הב"ח י"י. והרא"ש י"י חלק על הבה"ג וסבירא ליה שאין צריך לברוק אחר שמוטה כמו שאין צריך לברוק אחר שאר מריפות. לבד מטרפות הריאה דשכיחי. משום דסמכינן ארובא דרוב בהמות כשירות הן והכי נמי רוב בהמות אינן שמוטות ורובא עדיף מחוקה ¹¹. דמהאי מעמא לא חיישינן לנקובת הושט כדאיתא בגמרא ¹² וכמ"ש לעיל ס' ב"ד ¹³.

והש"ך ¹⁴ הריע דבריעבר אין לאסור אם לא ברק אחר שמוטה כדעת הרא"ש וסיעתו אבל תהלה יש לחוש לדברי בה"ג שדבריו דברי קבלה ומסתבר מעמיה משום דרמי הריאה שצריך לברוקה לבתחלה משום דשכיח בה מריפות כדלקמן ס' ל"ט ¹⁵ והכי נמי שכיח הוא לעשות שמוטות בשעת שחיטה ¹⁶ כדמשמע גבי הושט תרנגול בסוף ס' שלפני זה וכן כתב הרא"ה ¹⁷ עכ"ל הש"ך. וכן כתב הב"ח שבעופות הגילים הסמינים להשמט על ידי משיכתן לבאן ולבאן או על ידי נעיצת רגלי התרנגולים וכיוצא בזה ומשום הכי לא נהגו לברוק אחר שמוטה כי אם בעופות על ידי שתוקף אגודל עיין שם בב"ח. והכי נמי אשכחן בגמ' ¹⁸ גבי עוף דגרירת עבדיא לאשתמוטי.

והא דסמכינן אבדיקה זו דתוקף אגודל ולא חיישינן דילמא אידלדל אידלדלי היינו שנעקר הסמין ברובו ככה ומיעוטו המחובר ללחי הוא מדולדל כאן מעט וכאן מעט שאין השחיטה מועלת כבהיא גוונא לפי דעת התוס' ¹⁹ ורשב"א ²⁰ וש"ע דלעיל סימן כ"ד סעיף ט"ו ואף על פי כן נכנס הסמין לפנים אחר שהסיר אצבעו מאחור שהוא מחובר ללחי במקצת. הינו משום דמלתא דלא שכיחא היא כלל להיות נעקר ככה ברובו והמיעוט יהיה מחובר כאן מעט אלא שמוטה דשכיחא היא להיות נשמט כולו ויורד למטה (ברתי ופלתו ²¹). ומשום הכי נמי אמר בגמרא ²² אי אפשר לשמוטה שתעשה שחומה ולא חיישינן דילמא אידלדל תהלה ואחר השחיטה נעקר המיעוט המדולדל. עיין ס' ב"ד סעיף י"ח ²³:

יד ס' ס (קבו, ב).

טו שם.

טז ז, א.

יז סעיף פו וס"ק לה.

יח ד"ה ומו"ש וא"צ.

יט פ"א ס' ה.

כ כמבואר בס"י לנו וראה גם לעיל ס' א ק"א ס"ק ה.

כא נדה י"ח, ב. וראה גם לקמן ס' קפג מוד"ב (ד"ה

ומשום הבין) ויש"כ.

כב יא, ב.

כג ס"ק ב.

כד ס"ק ב.

כה סימן זה בשו"ע לא הניע לדינו, וראה ש"ע שם ס"א.

לעיל ס' כד ס"ק לה (ד"ה אבל לכה"ג). ס' א ק"א

ס"ק ה.

כו ראה לעיל ס' א ק"א ס"ק, וס' ה ק"א ס"ק ז, וס' י

כז ס"ק לה (ד"ה אבל לכה"ג), שבניעוטא דשכיחא

אמרין סמוך מיעוטא לחוקת איסור דבהמה לאסור אף

בדיעבד.

כז בחיך נצחה תנא.

כח ב, א.

כט ארז"ל: רש"י (מר, מע"א ד"ה דאירוק).

ל שם ד"ה תא דאמר שמואל, ובתורת הבית האריך בית

ב ש"א (כה, סעי"ב).

לא פלתי ס"ק א.

לב נד, א.

לג ס"ק מג.

הלכות שחיטה כה

קלמ

[ח] בלא הגרמה. הגה: ויש לדקוק [ט] אחר זה קודם שיזרוק [י] העוף מיזו (מהרי"ק שורש ל' [נח] בשם שחיתות אשכנזים) אבל אם לא נזקק תמלה נזקק אחר"כ ולא מיישגן שמה ע"י הפרכוס נתרצה [י] החתך (סגרת מהרי"ק סס).

[ז] בלא הגרמה. היינו כששחט במקום שיש לחוש להגרמה כגון למעלה או למטה ובכהאי גוונא אפילו בדיעבד אסור מדאורייתא. אפילו לפי דעת התוס' ¹⁷ דאיכא מאן דאמר כגמרא גבי שחיטת רוב הסימנים דמדאורייתא אולין בתר רובא דרוב השוחטים מצויים לשחוט הרוב גבי הגרמה לא שייך למיזל בתר רובא דרוב השוחטים שוחטים באמצע הצואר וזה שינה ושחט למעלה או למטה במקום שיש לחוש להגרמה (עיין ב"ח ¹⁷). אבל השוחט באמצע צואר אף שאינו אמצע ממש רק שהוא מקום שאין לחוש בו להגרמה אין צריך לברוק בסימנים שמה נאנסו ובאו לכאן מקום שאינו ראוי לשחיטה דחששא רחוקה היא (תבואות שור ¹⁷):

[ט] אחר זה. פירוש לברוק בסימנים אם נשחט הרוב. והג"ה זו צריכה להיות קודם ויש מי שאומר (ש"ך ¹⁷):

[ה] עוף מידו. הואיל ודרכו לפרכס ולדלג ולקפוץ בפרכוסו ויש לחוש לכתחלה שמה על ידי זה יתרחב החתך ויהיה נראה שנשחט הרוב כן משמע בדרכי משה ⁹⁷. ומשום הכי נקט רמ"א עוף דוקא. אבל המ"ו ¹⁰¹ כתב המעם משום שמה ישכח מלברוק אחר כך כמו שאסור מהאי מעמא לשחוט בליה לפירוש רש"י לפי דעת המ"ו דלעיל סי' י"א ¹⁰⁰. ולפי זה גם בבהמה צריך ליהדר לברוק תיכף ומיד אחר שחיטה לכתחלה. וכן כתב התבואות שור ¹⁰⁰:

[י] החתך. במהרי"ק ¹⁰² הוכיח כן מהא דאמרינן בגמרא ¹⁰³ דר' יונה שחט עופא בהדי דפרח אף על פי שהיה נופל לארץ ונחבט חבט גדול והיה מפרכס הרבה קודם שהגיע אליו וברק בסימנים. ובהגהות שחיתות ישנים כתב בשם אור זרוע לאסור אפילו בדיעבד. וכדי ליישב דעת האור זרוע חנ"ל [ק] הב"ח בין דנמצא הסימן שחוט רובא דחיישינן שמה נתרבח החתך על ידי פרכוס ובין היכא דנמצא שחוט כולו דכולי האי לא חיישינן שמה לא היה שחוט רובא ונתרחב החתך על ידי פרכוס עד שנמצא שחוט כולו ועוף דשחט ר' יונה נמצא כל הסימן שחוט. והש"ך ¹⁰⁴ חילק עוד בין ושמ לקנה דושט אין דרכו להתקרע אלא באורך ולא ברוחב כלל וכן היה בעוף ששחט ר' יונה אבל הקנה ודאי דרכו להתפרק וחיישינן דבקל נעשה רובו בפרכוס ובכהאי גוונא מיידי האור זרוע. ומכל מקום לכולו לא חיישינן אף בקנה כמ"ש הב"ח (עיין תבואות שור ¹⁰⁵). אבל המ"ו ¹⁰⁶ כתב שזה אינו נמצא בספר אור זרוע כלל. וכן משמע בהרי"א מ"ש האור זרוע ¹⁰⁷ בשם בה"ג

לד כ"ה גם בדפוס"י, שנצוין ס"ק ז לפני ס"ק ד'ו (נפ"י האמור לקמן ס"ק ד', שהג"ה זו צריכה להיות קודם יש מי שאומר).
לה ט, א ד"ה ואמור.
לו בסוף הסימן.
לז ס"ק ב.
לח ס"ק ג. (וראה במצויין לעיל ריש ס"ק ז).
לט האריך אות א, בשם מהרי"ק שורש לח.
מ ס"ק ג.

מא ס"ק א.
מב ס"ק ה.
מג שורש לח.
מד ל, סע"ב.
מה ס"ק ד, בשם אביו.
מו ס"ק ה.
מז ס"ק ד.
מח ס' שסח.

הלכות שחיטה כה

קמ

ב י'הבודקים בנוצה לראות אם נשחט [ח] הרוב טועים [ט] הם.

ג י'נשחט כראוי וזאב ונמל בני מעים והחזירן כשהם נקובים כשרה ולא חיישינן שמא במקום נקב [י] ניקב. הגה: אכל קודם שזיענין שנשחטה כלאו נזוקת אסור עומדת (טור ע"פ הגמרא) וכל ספק שאירע [יא] נשחטה

באר הגולה

ג המדרכי בריש חולין והג"מ בשם א"ז ורוקח וס"ים שם לעסק בקבורתו. ד בעיא דרבי אמר מרב הנזא ופשטה לחתייא. תפח ורוחו ונשמתו מפני שמאכיל מריפת לישראל ואסור

אמתניתין^ט והשוחט בלילה שחימתו כשירה דלעיל סימן י"א^ז דהיינו אם בדק כסימנים ביום וסחמא תנן ומשמע אפילו בעוף ולא חיישינן שמא נתרבב החתך בפרכוס. והש"ך בנקודות הכסף^כ נדחק מאד לומר דמייירי שתפס העוף בידו עד למחר ביום ומסתמית המשנה והגמרא והפוסקים לא משמע הכי. הלכך בהפסד מרובה וכהאי גוונא אין להחמיר לאחרים בזה נגד רמ"א וט"ז וכן פסק הפרי חדש^כ אלא כל בעל נפש יחמיר לעצמו לחוש לחלוקי הב"ח וש"ך להחמיר בשל תורה וכל שכן בעוף שדרבו לדלג ולקפצן בפרכוס אבל בבחמה אין לחוש כלל לכולא עלמא (תבואות שור^ד):

[ח] הרוב. שתוחבים הנוצה כסימן דרך הפה ומוציאה דרך חתך בית השחיטה טועים הם דשמא לא נשחט הרוב^י ובאר זרוע^י כתב דאפילו נשחט מיעוט הנוצה קורעת ויוצאה (ש"ך^י):

[ט] הם. ותיפח רוחם שמאכילים נבילות לישראל ואסור להתעסק בקבורתם של מאכילי מריפות (הגהות אשר"י^י) וסמך לזה מן התורה^י לכלב תשליכן אותו פירוש את האוכל ואת המאכיל^י:

[י] ניקב. ואפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו תלינן כולוהו כזאב כי היכי דמכשרינן היכא דמשמש ידא דמבחה דלקמן סימן ל"ו^י (מ"ז^י ו"ט^י תוס'^י) משום דנשחטה בחוקת היתר עומדת מכח הרוב דרוב בהמות כשירות הן עד שיוודע לך במה נטרפה (גמרא^י ורש"י^י).

[יא] בשחיטה. כגון ספק שהה ספק דרם לא אולינן בתר רוב שחימות^י כיון^י דאתיילרא

ס סימן זה בשוע"ר לא הגיע לידני, וראה ש"ע שם ס"ה.
סא ס"ק ה.
סב מ, א ד"ה אמר.
סג מ, א.
סד ד"ה דאף על גב (דסתם בהגה אינה מרפה).
סה ס"ק מ.
סו שהרוב שוחטין בלא שחייה (רשב"א ו, א ד"ה טאי לאו. תובא לעיל ס"י יח ק"א ס"ק ב).
סז ראה לעיל ק"א שם (שלדעת הרשב"א היו ספק שהה ספק דרם רוב התלוי במעשה ולא אולינן בתריה). ס"י כג סוף ס"ק יא (שלדעת הרמב"ם היו רובא מנעליא), וא"כ מדוע לא נתיי גם כאן מנעם רוב נגד חוקת אסור, כדלעיל ס"א וק"א שם ס"ק ה. אלא שהמעם הוא כיון כ"י.

מט י, ב.
נ סימן זה בשוע"ר לא הגיע לידני, וראה תבואות שור שם ס"ק ג.
נא למ"ז ס"ק ד.
נב ס"ק ה.
נג ס"ק ה.
נד מדרכי רמז תקעה.
נה ס"י שניא. תובא בתהמות אשרי פ"א ס"י ד.
נו ס"ק ה.
נז פ"א ס"י ה, בשם אור זרוע ס"י שניא.
נח שנתת כב. ל.
נט ראה וירושלמי תרומות פ"ח ה"ג הע"ב תקלו ע' 41. ביאורי הלכות.

הלכות שחיטה כה"כ קמא

ויב טריפה (מהרי"ל הלכות שמיטה והוא נש"ס דמולין דף י' וכו"ח ומונסס מכל הפוסקים נזמה דוכתי).

כו דין נקב בושט או בבני מעים קודם השחיטה וכו' ב' סעיפים:
א *ניקב הושט בשעת שחיטה כנגד המקום ששחט [א] כבר טריפה.
ב *שחט הקנה וניקבה הריאה קודם ששחט הושט או ששחט הושט וניקבו בני מעים קודם ששחט הקנה טריפה.

באר הגולה

א' תוס' הרי"ש הרי"ן אהא דרבי וירא לבן סכין וכו' חולין ב' כפי ששת התוס' שם דל"ה אהא בר יעקב ר' וירא פליג א"ל וכו' וכן פסק הרא"ש והרי"ב"ם בפ"ו מהל"ש.

ריעותא בבחמה זו מאחר שגולד לו בה ספק (גמרא¹⁰¹) דכיון שגולד לו ספק מקרי ריעותא¹⁰² ולא אולין בתר רובא דאתרע כמ"ש לעיל סי' א' ע':

[יב] טריפה. כלומר אסורה¹⁰³ ועיין מ"ש לעיל סי' א' ע"ב מחלוקת הפוסקים אם היא ספק נבילה או ודאי:

[א] כבר. כתב רש"ל¹⁰⁴ ומ"ז¹⁰⁵ וש"ך¹⁰⁶ דהיינו דוקא קודם ששחט הרוב אבל לאחר ששחט הרוב לא מסתבר כלל שיפסול בו נקב אף על פי שהקנה קיים והוא הדין אם נפסק הקנה אחר שנשחט רובו קודם שחיטת הושט. וסיים הש"ך דאפילו לדין דפסולין כל הלכות שחיטה במיעוט בתרא היינו במיעוט הנשאר עצמו אבל מה שנשחט כבר נכשר. ועוד דשאני הכא דלא אירע הפסול דרך שחיטה כלל עכ"ל. ומשמע מדבריו דאפילו ניקב בידים בשעת שחיטה על ידי סכין וכהאי גוונא לא מקרי דרך שחיטה כלל וכל שכן לעיקר בידים ממש. ולחילוק הראשון שחילק בין מיעוט הנשאר למה שכבר נשחט סבירא ליה דבמיעוט הנשאר נוהגים להחמיר אפילו שלא בדרך שחיטה כלל כשנעשה הפסול בידים ולא ממילא על ידי הבהמה עצמה כשמוטה דלעיל סי' כ"ד¹⁰⁷ כמו שנתבאר שם (עיין שם דלא קיימא לן הכי אלא בהט"ו שם¹⁰⁸). ולחילוק הב' אין להחמיר אפילו במיעוט הנשאר בפסול שאינו בדרך שחיטה כלל. וגם לחילוק הראשון אין להחמיר אלא ממנהגא שנוהגים כפירוש¹⁰⁹ בבעיא דלעיל סימן כ"ג דאיכא למימר כולה הוה שחיטה היא אבל מדינא משום טריפות אין חילוק בין מיעוט הנשאר למה שנשחט כבר לפי דעת רש"ל וש"ך ומ"ז¹¹⁰:

ד' ס"ק לו (ר"ה דלא כש"ך).
ה' ס"ק יא (הובא ונתבאר לעיל שם ד"ה אלא בעיקרו).
ו' סעיף ה, וס"ק יד וס"ק מז.
ז' ראה לעיל סי' כד ס"ק לא, שציון למ"ש כאן (בהמשך ה"ס"ק, שלא תיגע לדין). שדעת הרא"ש (פ"ב סי' יא) יש חילוק בינם מדינא משום טריפות, לאורך גיטא (שהוקא כשניקב כנגד מקום החרך לצד מנלה או לצד מנח נאמר מנעם נקב במשהו בושט לפני גמר שחיטה, מה שאין כן כשניקב במיעוט הנשאר במקום החרך עצמו מאחר שהרוב שחוט במקום הוה מיעוט כמאן דשחוט דמי). וכ"ה לעיל שם ס"ק לו (ר"ה וכן בעיקרו), וס"ק מד, ולקמן סי' לג סוף ס"ק ז. ונתבאר בשו"ת צמח צדק סי' כג סוף אות ב.

סח' י' רע"ב (אתיליד בה ריעותא בבהמה). ספק משנה פ"ד ה"א (כשגולד דבר מה בו).
סט' שמש' הכסף נושגת שם (כשגולד בו), הוא ביאר לדברי הגורא שם (אתיליד בו).
ע' ס"ק כג (שהובאו שם דברי הכסף משנה ה"ל). וראה העי"ב תתפ"ע ע' 70.
עא' שחרי אסורה משום נבילה (ולא משום טריפה).
עב' ס"ק כג (וסיונו חסר שם), וש"י.

סימן כו

א' כיש"ש פ"ב סי' י.
ב' ס"ק א.
ג' ס"ק א.